

ניסן ולצמן

חיפה

הם, כי ע"כ נערים צעירים היוו ככל נערי העולם, בגיל זה ולא תמיד ידענו להעריך את "חשיבותם של הרצינות" בעיני המורים. אף-על-פי-כן שותפות והזדהות שרוו בינינו ובין המורים בכל הנוגע לבית-הספר. כי היה זה בית-ספרנו, היהודי והציוני,

די שול "עם הספר"

ביה"ס "עם הספר"

שנוסף על יעודו כבית-ספר ללימוד מקצועות עיוניים, הוא החדר בנו גם אהבת העם ואהבת ארץ-ישראל, הוא חינך אותנו לערכי חלוציות וציונות. בכל הדריכים ביקשו להנכו ליהודיים בעלי הכרה ציונית, לעליה ולהגשמה עצמית. המורים לא יצאו ידי-חובתם בשיעורים בלבד, נפגשו אותנו גם לאחריהם, בחוגים, בהכנות חגיגות, בהצגות ובפעולות רבות אחרות שלא היו כוללות במסגרת עבודתם השוטפת. הם היו מזמינים אותנו לבתייהם לשיחות, לקריאה משותפת בעTHON ארצי-ישראל וכאן. אך גם

בית ספרנו - "עם הספר"

לאחר שנים רבות חזר אני במחשבתי ודמיוני לבית-ספרנו העברי בעירנו קוטנה. אני מנסה להזכיר לנגד עיני את דמויות המורים והמורים האהובים עלי. ואין השכל והרגש מסוגלים לתפוס, כי אכן כולם אינם עוד, כי כולם הושמדו על ידי הרוצח הנאצי. בית-הספר על מוריו ותלמידיו, על האוירה העברית והציונית שהשרה בו היה נכס יקר לנו. פרנסיו, מוריו ותלמידיו שמרו עליו בעל בחת-עינם, טיפחוו ככל שיכלו והרי לא אחת צרך היה להפיח בו רוח חיים, כי מצבו מעולם לא הניח את הדעת מבחינה כלכלית.

לנגד עיני עוברים כל המורים, החל ממורים הראשונה, רחל ריפטין ז"ל, שנישאה למורה יצחק שור. אך רחל ריפטין — לא רק מורה הייתה, היא הייתה גם המזכירה של בית-הספר. תפקיד שקשורה הייתה בו האחריות המינימלית לבית-הספר. והנה המורה פרווה טרונק הצערת ואחיה — בני הרב של העיר. ולאחריהם מופיעים לנגד עיני המורים פלד ההדור לבושים ותמיד מגולח למשעי, המורה צינצינאטוס הרציני, בעל הבלוריות הפרועה, המורה הגב' פינברג בהירת-השער והחיננית, המורה הורובייך ומורה פלוגר ובעה המורה צ'יצ'י למקצועות עבריים, אתם עמדתי בקשרי מכתבים שנים רבות לאחר עליותי ארצה וקשרי יידיות עמוקים קשווotti אליהם. והנה המורה מינץ שלימד לאטינית ושימש גם כמנהל בית-הספר, המורה רוזנבויש, פרוטט ועוד ועוד.

וזאי, היוו נערים ככל נערים בת-הספר בעולם. שובבים, לעיתים עצלנים, "פוזלים" למחברתו של החבר בשעת מבחון, מתגרים בבנות גילנו, לעיתים מושכים בצמה של נערה חיננית או סתם מתגרים בהן, כדי לכטוט על מבוכתנו בגיל ההתבגרות. והאמת ניתנה להאמר, כי לא תמיד הייתה התרשומות של המורים מהתנהגותנו "מניחה את הדעת" והיו גם "אי-הבנות" ביןינו וביניהם.

מלה טובה מפי מוריינו או חיווך מעודד וידידותי, אם הודות להצלחת בלימודים או אפילו בגלל קיצור יום הלימודים בימי החורף, בשל חוסר פחמים להסקה בכיתות. ימים יפים היו לנו בימי החגים שלנו בבית-הספר — בימי חנוכה ופורים. אסתר המלכה הנוקמת בצויר היהודים, המכבים משחררי העם והמולדה היו לנו דמויות-מופת של לוחמים על כבוד העם ועל חירותו! והרי אז לא שיערנו כי עלילת המכבים תחזר במרה בימיינו! בינתיים, יצאנו היירה בקשת וחן. ל"ג בעומר הוא חג לילדים. טיוולי ל"ג בעומר הסבו לנו הרבה קורת-ירוח והנאה. ההכנות לטיוול החלו עוד לפני חג הפסח. התוכונה הייתה רבתה, תוכניות על תוכניות יכולתם, כדי להנעימים לנו את הטיוול, סיפרו סייפורים, הכינו משחקים ואיפלו בדיחות ספרו לנו. ואכן, לא בכדי נחרת יום זה בזיכרוננו.

ערכנו גם טיוולים ארוכים יותר ולא בלבד ליום מרחק של 5-6 קל"מ מעתנו. גם לווארשה ולקראקוב הגענו. אמנם, לא קל היה לבצע טיוול שכזה, כי הרי כורך הדבר בהוצאות מרבות ולא כל אב, ידו השיגה לשאת בהוצאות הטיוול של בנו לעיר מרוחקת כל-כך. אך הטיוול لكראקוב אחרי מותו של המרשל פילטודסקי נחרת עמוק בזכרוני. הייתה זו חוויה בלתי נשכח. אמנם, ייתכן שפה ושם לא שמרו תמיד התלמידים על ה"פורה" ועל ההתנהגות כיה לתלמידי בית-ספר, כי גם עצם הטיוול השפייע להתריר המשמעת היומיומית ולפרוק מעט העול. אולם, דומני כי, המורים הבינו לרוחנו וסלחו לנו. עוד זמן רב לאחר מכן שימש הטיוול נושא לשיחה, לזכרון, ואף בכתב, בעthon בית-הספר, נתנו ביטוי לחוויותינו.

מספר תלמידי בית-הספר מעולם לא היה רב, ומצוקה

מורים הגימנסיה "עם הספר" • לערעד פון דער גימנאזיז "עם הספר"

בלימודים תבעו מאייתנו היישגים נאותים, שכן היינו צריכים להוכיח את עצמנו יותר מהפולנים, כדי להשביע את רצונו של המפקח הממשלתי הפולני, ואמנם השתדלנו לא לאכזב את המורים ולהציג את הרמה הדרישה ואף הצלחנו בכך יפה.

אולם תמיד הייתה לנו הרגשה, כי אנו "זרים" במדינה זאת. אין זו מדינתנו, חגייתה אינם חגינו, דגליה אינו דגלנו, וגם השدة הירוק הוא שלהם והנהר והעיר, אף מגרש המשחקים ומגרש החלקה על הקרח הם לא שלנו!

קינאנו בילדים הגויים קנאה עזה, בעיקר בימי חגיהם הלאומיים, בהם גאותם הלאומית התבטה בהתפלויות עליינו, בתගוריות ובמכות.

נחמה פורתא מצאנו בין כתלי בית-הספר שלנו, שם מצאנו

לטפס קבלת התעודות. רבים התאכזבו (הגיע להם "יוטר"), רבים נישאו עם ראשית השנה לתלמידים החדשים שיירשו אצלנו, קיבלו את "הדין" בשלות-נפש ורבים אף התעודדו מהציונים הטובים הבלתי-צפויים שנפלו בחלקם. ועם התעודות פרצנו בצהלה החוצה! "החופש הגדול" הגיע! עכשו נוכל לפרק עול! חופשים וסמייה התנהלה ביןינו הוותיקים והחדשים על התואר של התלמיד המצריין. אך עם זאת ציפינו להם, כי כל תלמיד חדש הקל במעט את המזוקה הכלכלית של בית-הספר. והרי רבים עזבו אותו ולא סיימו את לימודיהם, כי ידם לא השיגה לשלם את שבר הלימוד, למרות הנחות שזכו להן.

אליה, שזכו בימי גורייהם ללמידה בו תורה.

כسفית לוותה אותה, במשך כל זמן קיומו. עיני המורים ותלמידים נישאו עם ראשית השנה לתלמידים החדשים שיירשו אצלנו, לאחר סיימים את בית-הספר העממי. אמנם, התחרות שקטה והנה הינה תנהלה ביןינו הוותיקים והחדשים על התואר של התלמיד המצריין. אך עם זאת ציפינו להם, כי כל תלמיד חדש הקל במעט את המזוקה הכלכלית של בית-הספר. והרי רבים עזבו אותו ולא סיימו את לימודיהם, כי ידם לא השיגה לשלם את שבר הלימוד, למרות הנחות שזכו להן.

לקראת סיום שנת הלימודים גברה המתיחות והציפייה